

Randvoorwaarden.

Randvoorwaarden

Het realiseren van een aantal essentiële **randvoorwaarden** is van zeer groot belang voor de verdere ontwikkeling van eNederland. Het gaat dan om vraagstukken rondom publieke waarden. Waarden die cruciaal zijn bij het tot stand komen van vertrouwen zoals publiekprivaat medegebruik van data, privacy, ID-management en authenticatie. Al deze vraagstukken en spanningen kunnen weliswaar scherp worden geformuleerd, maar zijn niet eenvoudig oplosbaar. Geen van de betrokken partijen kan deze op eigen houtje oplossen. ECP.NL werkt aan deze randvoorwaarden samen met alle betrokken partijen.

Digivaardig & Digibewust

Digibewust is in 2006 gestart als samenwerkingsverband tussen overheid en bedrijfsleven met het doel het digibewustzijn in Nederland te vergroten. Onder digibewustzijn wordt verstaan het optimaal gebruik maken van de mogelijkheden van digitale middelen zoals

internet, e-mail, chatten en online betalen, terwijl je je tegelijkertijd bewust bent van de mogelijke gevaren en risico's en wat je daar tegen kunt doen! Het programma heeft in de afgelopen drie jaar activiteiten ontplooid

gericht op jongeren en hun opvoeders, het MKB en de gebruiker in het algemeen.

In 2009 gaat het nieuwe programma Digivaardig & Digibewust van start. Een verbreding waarbij nog meer wordt gefocust op het in staat zijn om de mogelijkheden van ICT te benutten. Kon je 10 jaar geleden nog prima meekomen zonder digitale vaardigheden nu

dreigen mensen met geen tot geringe vaardigheden achter te raken op vele vlakken. Immers wordt door zowel overheid als bedrijfsleven maar ook in de sociale sfeer steeds meer verwacht dat je online bent. Een basisvoorwaarde als het online zijn gaat uiteraard gepaard met het veilig online gaan. Bewustwording over de risico's en gevaren blijft dan ook onverminderd belangrijk.

Partners 2008

Hoofdsponsor 2008

Coalitiepartners 2008

ORGANISATIE

Digibewust vormt in 2009 onderdeel van het programma Digivaardig & Digibewust. Dit publiek private programma kent een Programmaraad en enkele werkgroepen die

zich richten op specifieke doelgroepen. ECP.NL voert het programmabureau. Zie ook bladzijde 18.

INTERNATIONAAL VERBAND

Het programma Digibewust is al sinds 2006 door de EU aangewezen als nationale Awareness Node. Hierdoor werkt zij nauw samen met Insafe, het Europese netwerk van 'national awareness nodes' (www.saferinternet.org). De Awareness Node is gericht op het veilige gebruik van internet en nieuwe technologieën door met name kinderen en het bestrijden van illegale en ongewenste content voor de eindgebruiker.

Als nationale Awareness Node heeft Digibewust in 2007 het initiatief genomen om een Advisory Board in te richten bestaande uit deskundigen op het gebied van kinderen en internet, nieuwe media en technologieën. De Advisory Board staat naast Digibewust ook twee

andere programma's van de Europese Commissie bij met kennis en advies:

- EU Kids Online (een onderzoeksprogramma met o.a. het Sociaal en Cultureel Planbureau)
- Meldpunt Kinderporno op Internet (Inhope Hotline).

Naast vertegenwoordigers uit bovenstaande partijen participeren hierin; Hoogleraar Kind en Media UVA, Hoogleraar Educatie en Technologie TU Delft, Stichting MijnKindOnline, NICAM, ICT en Onderwijs, Games2Learn, Ecpat, Kennisnet ICT op School en KLPD.

Daarnaast wisselt Digibewust kennis uit met Enisa, het Europese Agentschap voor informatiebeveiliging.

DIGIBEWUST VOOR JONGEREN EN HUN OPVOEDERS

Safer Internet Day 2008

Eenmaal per jaar wordt op de Safer Internet Day in 30 verschillende landen in Europa aandacht gevraagd voor veilig internetten. Dit is een initiatief van Insafe, het Europees netwerk van 'national awareness nodes'. Digibewust organiseerde dit jaar op de vooravond van de Safer Internet Day het Nationaal Gaming Debat (zie kader). Op de dag zelf, 12 februari, werden de eerste resultaten van de Digibarometer gepresenteerd door Digibewust en staatssecretaris Heemskerk van het ministerie van Economische Zaken. Zie voor deze resultaten ook bladzijde 38.

Safer Internet Day 2009

N I E U W

In 2009 vindt de Safer Internet Day plaats op 10 februari. In Nederland staat deze dag, georganiseerd door Digibewust, dit jaar in het teken van de campagne Watch your space (zie ook bladzijde 39). Er vindt een groot jongerendebat plaats over privacy en online imago-management. Hierbij worden bekende Nederlanders (bij uitstek gebaat bij een goed imagomanagement) uitgenodigd, om mee te praten over hoe zij hiermee omgaan.

Nationaal Gaming Debat

Op 11 februari tijdens het Nationaal Gaming Debat in De Balie in Amsterdam publiceerde Digibewust de resultaten van het onderzoek onder ouders, opvoeders en kinderen naar de effecten van computerspellen op het Nederlandse gezinsleven. Uit dit onderzoek blijkt dat:

- Ouders goed op de hoogte zijn van het gamegedrag van hun kind.
- Ouders weten hoe lang hun kind per week games speelt en welke games zij spelen.
- Ouders bekend zijn met leeftijdsclassificatie voor games, slechts 20% kijkt hiernaar.
- Ruim de helft van de ouders vindt dat zij te weinig weten over gamen.

Tijdens het debat discussieerden ouders, gamers, onderzoekers, politici, experts, hulpverleners en andere geïnteresseerden over de invloed van games. Is gamen verslavend? Wekt het gewelddadig gedrag op? Maar ook het belang van gaming voor de economie; inmiddels is de game-industrie bijna net zo groot als de filmindustrie. En over de toekomst van games, zoals zogenaamde serious games, waarbij serieuze doeleinden worden nagestreefd zoals het opleiden van leraren, medisch personeel of militairen.

Weetwatzegamen.nl

Op 11 februari lanceerde Digibewust de site www.weetwatzegamen.nl. Op deze site kunnen ouders van kinderen tussen de 6 en 16 jaar terecht met vragen over gamen. De site geeft ouders en opvoeders allerlei informatie over gaming: gamebeschrijvingen (met uitleg waarom een spel een bepaalde leeftijdsclassificatie heeft gekregen), expertopinions, ervaringen van andere ouders enzovoort. De site trok alleen al

in de maand februari 8000 bezoekers. In 2009 wordt het beheer, onderhoud en de redactie van de site overgedragen aan Ouders Online.

www.weetwatzegamen.nl

N I E U W

De DigiRaad met staatssecretaris Heemskerk van Economische Zaken.

36

DigiRaad

In juli 2006 is de DigiRaad, de adviesraad voor en door jongeren, van start gegaan. Twaalf jongeren adviseren sinds die tijd de overheid en Digibewust over hoe zij internet voor jongeren veiliger kunnen maken.

Dit jaar traden vertegenwoordigers van de DigiRaad regelmatig op tijdens bijeenkomsten om hun visie te geven op de veiligheid in de online wereld, zoals onder andere op het jaarlijkse congres van ECP.NL, eNederland 2008 op 20 november 2008. Ook hebben zij indruk gemaakt binnen de Europese Unie en bij de Europese Commissie tijdens het Youth Forum in Brussel op de Safer Internet Day (12 februari 2008) en tijdens de International Youth Advisory Congress in Londen (juli 2008). Dit laatste optreden heeft ervoor gezorgd dat iedere nationale Awareness Node een jongerenraad moet hebben om te adviseren en mee te denken over online veiligheid.

In februari heeft de DigiRaad staatssecretaris Heemskerk van Economische Zaken een advies over ICT in het onderwijs aangeboden. Hierin stellen de raadsleden dat er een diploma Mediawijs moet komen, zodat kinderen al op jonge leeftijd leren hoe zij op een veilige en verantwoorde manier mediaproductent en -consument kunnen

zijn. Goede opleidingen voor leraren is hierbij volgens hen essentieel. Heemskerk en de Raad van Advies van ECP.NL gaan de DigiRaad helpen om bij lerarenopleidingen voet aan de grond te krijgen.

De DigiRaad werkt momenteel aan een format dat middelbare scholen kunnen gebruiken om meer aandacht te creëren voor veiligheid op internet bij brugklassers (en hun ouders). Dit format bestaat uit een aantal lessen/cursussen die docenten in samenwerking met andere partijen in Nederland kunnen geven.

In 2009 gaat de DigiRaad door met deze activiteiten en gaat zij haar zichtbaarheid versterken door haar website te vernieuwen. Ook staat 2009 in het teken van het werven van nieuwe leden.

www.dedigiraad.nl

Gebouw 13

Gebouw 13 is een online spel dat jongeren van 8 tot 14 jaar spelenderwijs kennis laat maken met de mogelijkheden maar ook de risico's van internet en andere digitale middelen. In de rol van detective moeten zij de miljardair uit Gebouw13 helpen de in stukjes verdeelde code van zijn kluis terug te krijgen van de andere bewoners; stuk voor stuk bijzondere types. Het spel is eind 2007 op DVD verschenen en gratis op te vragen.

Ouders in Cyberspace

Tot voor kort waren volwassen internetgebruikers meer gericht op praktische zaken, zoals informatie zoeken, het doen van financiële transacties en e-mailen. Maar ook deze doelgroep gaat zich steeds meer richten op het gebruik van internet voor communicatie en entertainment. Daarnaast blijkt dat ook moeders – voorheen minder online dan vaders¹ – steeds meer op het web te vinden zijn. Zeker nu populaire sociale netwerken als

¹ Nieuwe links in het gezin, SCP 2007.

Hyves.nl en schoolbank.nl hun intrede hebben gedaan. Op het schoolplein ontdekken moeders het plezier van online vriendengroepen. Dat betekent dat er nu ook digitaal wetenswaardigheden over henzelf en hun kinderen uitgewisseld worden, zoals privé-gegevens, vakantiedagen en foto's. Met alle risico's van dien. Het is van belang dat zij en andere opvoeders bewust worden van de mogelijkheden van digitale vaardigheden, deze leren gebruiken en daarnaast de verantwoordelijkheid kunnen nemen om hun kinderen te begeleiden bij het gebruik van digitale toepassingen. Daarmee is de digitale opvoeder ook zelf nieuwe gebruiker, die nog helemaal aan het ontdekken is. Onder andere voor deze doelgroep wordt binnen de werkgroep Ouders in cyberspace door diverse partijen en instanties gerichte activiteiten ontplooid.

Schoolblik

Het Digibewust Schoolblik werd in 2007 geïntroduceerd voor leraren die meer wilden weten over veilig internetten op school. In januari 2008 is een herziene versie van het blik uitgedeeld op de IPON beurs. Op deze beurs, speciaal gericht op ICT toepassingen in het onderwijs en voornamelijk bezocht door ICT-coördinatoren van diverse scholen, vonden de blikken gretig aftrek. Het Schoolblik bevat: vernieuwd en aangevuld foldermateriaal van diverse partijen over veilig gebruik van internet in de klas, het boekje Kindertelefoontips van Carry Slee en Gebouw13 op DVD. De docenten en ICT-coördinatoren gaven aan het Schoolblik zeer interessant te vinden.

De blikken kunnen op aanvraag naar scholen worden verstuurd.

Open Standaarden & Open Source Software (OSOSS)

NIEUW

Op scholen wordt steeds vaker gebruik gemaakt van digitale leeromgevingen en digitaal lesmateriaal. Hier-voor wordt voornamelijk gewerkt met gesloten software of standaard softwarepakketten. De mogelijkheden en voordelen van open standaarden en open source software (zoals een bepaalde mate aan keuzevrijheid, duurzaamheid, uitwisselbaarheid van documenten en kostenvoordeel) zijn binnen scholen vaak niet bekend.

Digibewust heeft daarom samen met stichting Kennisnet en Nederland Open in Verbinding (NOiV) een informatie-folder ontwikkeld voor ICT-coördinatoren, onderwijsmanagers en ontwikkelaars van digitaal leermateriaal in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Deze folder biedt een eerste kennismaking met de mogelijkheden van open standaarden en open source software binnen het onderwijs. De folder 'Anders omgaan met ICT bij u op school' is begin december 2008 verspreid onder alle basisscholen en voortgezetonderwijsinstellingen in Nederland. De folder is ook te vinden op www.digibewust.nl.

Daarnaast hebben bovengenoemde partijen samen met de DigiRaad op een aantal bijeenkomsten voor de doelgroep gesproken over de toepassing van open standaarden en open source software binnen het onderwijs.

I-Coach

We zeggen vaak dat jongeren meer van nieuwe media en de mogelijkheden ervan weten dan volwassenen. Daarom heeft Digibewust dit jaar binnen het project I-Coach jongeren (15-18 jaar) in contact gebracht met kleine en middelgrote ondernemingen. Zij helpen MKB-ers hun 'digitale' kennis en vaardigheden te vergroten. Hierdoor kunnen MKB-ers de mogelijkheden van nieuwere media (met daarbij behorende veiligheids-overwegingen) meer in de praktijk brengen. Zie ook bladzijde 20.

Digibarometer

De Digibarometer is in 2007 ontwikkeld als online test voor het MKB. Na het invullen van de test krijgt de MKB-er een rapport waarin staat aangegeven hoe zijn organisatie scoort op het gebied van digitale veiligheid. Ook krijgt hij tips om de digitale veiligheid te verbeteren. Daarnaast kan de ondernemer zien hoe het bedrijf scoort ten opzichte van andere bedrijven binnen zijn branche.

De eerste resultaten van de Digibarometer werden gepresenteerd op de Safer Internet Day 2008 (zie kader). Voornaamste conclusie is dat bedrijven denken de digitale veiligheid wel op orde te hebben terwijl tegelijkertijd meer dan de helft wel eens te maken heeft gehad met een digitaal incident. Men denkt met een virusscanner, spamfilter en firewall de veiligheid redelijk op orde te hebben. 35.000 mensen bezochten de site.

www.digibarometer.nl

Resultaten Digibarometer

- 30% heeft geen beleid voor het openen van e-mailbijlagen.
- 49% heeft geen officieel wachtwoordenbeleid.
- 50 % heeft heldere afspraken over downloaden en het bekijken van websites.
- 50% hanteert verschillende niveaus van databeveiliging.
- 60% was ooit slachtoffer van een digitaal incident (virusinfectie, diefstal laptop, defect infrastructuur).
- 80% denkt dat de digitale veiligheid op orde is.
- 80% heeft een back-up beleid.
- 80% gebruikt een spamfilter.
- 85% heeft een firewall.
- 90% gebruikt virusscanners.

In 2008 lanceerde Digibewust de site workhacks.nl.
Zie ook bladzijde 21.

Veilige webwinkels

Bedrijven gebruiken steeds vaker een website om zaken te doen, al dan niet in aanvulling op hun winkel of andere bedrijvigheid. Veiligheid is daarbij essentieel. Binnen Digibewust zijn in 2007 criteria opgesteld waar een veilige webwinkel aan zou moeten voldoen. In 2008 zijn deze criteria overgedragen aan Thuiswinkel.org die tot een systeem van certificering wil komen van webwinkels. Deze certificering zou op

termijn klanten van een webwinkel in meer of mindere mate zekerheid kunnen geven over het veilig webwinkelen via de betreffende site.

Het Hoofdbedrijfschap Detailhandel (HBD) stelt op basis van de criteria een veiligheidscheck op. De check geeft de webwinkelier inzicht in de veiligheid van zijn website en biedt hem concrete maatregelen om dit te verbeteren.

DIGIBEWUST VOOR GEBRUIKERS

Watch your space

Digibewust is in november gestart met de campagne Watch your space. Deze campagne is bedoeld om de aandacht te vestigen op het feit dat mensen vaak niet in de gaten hebben wat er allemaal over hen te vinden is op internet, waar bepaalde persoonlijke informatie terecht komt en wie er allemaal toegang tot hebben. 'Weet jij wat er over jezelf te vinden is op internet?'. Digibewust wil dit onderwerp breed onder de aandacht brengen. In 2008 deed zij dit via beurzen en bijeenkomsten (o.a. de Margriet Winterfair en het congres eNederland 2008). Hiervoor zijn opvallende tassen en flyers gemaakt die gretig werden afgenomen. In 2009 zal Digibewust aandacht blijven vestigen op dit onderwerp en het nog breder uitzetten. Onder andere met een onderzoek en als centraal thema op de Safer Internet Day 2009.

www.watchyourspace.nl

Pictogrammen voor privacybeleid

Uit de praktijk blijkt dat gebruikers slechts zelden het privacybeleid van online dienstverleners lezen. De reden hiervoor is dat dit privacybeleid veelal te veel tekst bevat en het taalgebruik ervan vaak lastig is. Meer duidelijkheid voor de gebruiker over het privacybeleid is goed voor het imago van de dienstverlener en daarmee ook voor het vertrouwen van de gebruiker in online dienstverlening en digitale toepassingen. Om helderheid te verschaffen in het privacybeleid wordt binnen het programma

Digivaardig & Digibewust een traject opgestart rond de haalbaarheid van zogenaamde privacy pictogrammen (vergelijk de Kijkwijzerpictogrammen of de PEGI-pictogrammen). Deze pictogrammen maken in een oogopslag zichtbaar wat er met persoonlijke informatie gebeurt. Binnen de werkgroep Pictogrammen voor privacybeleid zal binnen het programma Digivaardig & Digibewust met de juiste partijen gekeken worden of dit idee tot een product gemaakt kan worden.

Publicaties Digibewust 2008

In 2008 bracht Digibewust verschillende publicaties uit, waaronder:

MEDIAWIJSHEID

ECP.NL heeft zitting in de kerngroep Mediawijsheid samen met stichting Kennisnet, Vereniging Openbare

Bibliotheken, Nederlandse Publieke Omroep en het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid. Mediawijs

2008-2010 is op 2 april 2008 door de kerngroepleden aan de Ministers Plasterk en Rouvot gepresenteerd. Bij behandeling in de Tweede Kamer werd enthousiast gereageerd al werd wel door alle partijen gehamerd op de verantwoordelijkheid en daardoor belangrijke rol voor ouders in het expertisecentrum.

In mei is het Expertisecentrum van start gegaan en is het meerjarenplan gepresenteerd aan de beoogde netwerkpartners. Op 3

oktober vond de 1^e Mediawijsheid Markt plaats. Deze bijeenkomst was gericht op het uitwisselen van kennis, netwerken en het bundelen van de krachten en werd bezocht door zo'n 250 deelnemers die zich professioneel met Mediawijsheid bezighouden. Ze namen kennis van bijna 50 presentaties van activiteiten op het gebied van kinderen en veiligheid, mediaeducatie, mediavaardigheden en -creativiteit, innovatie en participatie, media-coaching en trainingen.

www.mediawijsheidexpertisecentrum.nl

zijn betekent veiliger, kritischer, bewuster en actiever gebruik maken van content en diensten in de gemedialiseerde samenleving en sluit dus aan bij Digivaardig & Digibewust: het wordt steeds belangrijker dat alle burgers 'digivaardig', 'mediawijs' en 'digibewust' zijn om optimaal te kunnen functioneren in de digitale wereld en om veilig gebruik te kunnen maken van de nieuwe digitale mogelijkheden.

Het advies tot oprichting van een Expertisecentrum Mediawijsheid en het meerjarenplan Mediawijsheid

Het Europese project QUATRO (Quality Assurance and Content Description) heeft

een systeem gebouwd waardoor kwaliteitslabels digitaal gelezen kunnen worden. Doordat de kwaliteitslabels digitaal gelezen kunnen worden, kunnen de zoekmachines logo's weergeven bij de zoekresultaten, zodat eindgebruikers onmiddellijk kunnen zien welke websites kwaliteitslabels hebben. Door op het logo te klikken krijgt de eindgebruiker informatie te zien over de geldigheid van het label en of de informatie die daar staat te vertrouwen is.

Bij de zoekresultaten ziet de eindgebruiker dus direct

welke websites een kwaliteitslabel hebben en of die informatie nog steeds geldig en betrouwbaar is. Dit bespaart de eindgebruiker tijd (hoeft niet allerlei websites afzonderlijk aan te klikken) en stimuleert het vertrouwen in de betrouwbaarheid van de informatie die op internet te vinden is.

In QUATRO PLUS, het vervolg op QUATRO, staat met name de promotie centraal. ECP.NL is partner binnen dit Europese project. De belangrijkste doelstelling van het Europese project QUATRO PLUS is het betrekken van de eindgebruiker. Het betrekken van, ook Nederlandse, keurmerken bij dit project is daarom van groot belang. Hier wordt ook in 2009 aan gewerkt.

QUATRO PLUS

Convergentie en opkomst van nieuwe technologieën en toepassingen, zoals virtuele werelden, web 2.0 en ambient intelligence, leiden er toe dat bestaande faciliterende, ordenende en regulerende kaders niet meer voldoen aan de stand van de techniek. Dit kan ervoor zorgen dat markten niet meer optimaal functioneren en dat de (rechts)bescherming van bedrijven en consumenten onder druk komt te staan. Dit heeft negatieve invloed op het vertrouwen van bedrijven en consumenten in de technologie en economie. ECP.NL wil een betrouwbare 'informatiemaatschappij 2.0' realiseren dat kansen biedt voor het bedrijfsleven en waarin consumenten afdoende bescherming genieten.

Hiertoe agendeert ECP.NL in dit project nieuwe vraagstukken op het gebied van ICT en vertrouwen zoals vrijheid van meningsuiting, regulering van toegang, auteursrecht, bescherming van persoonsgegevens, identiteit, cybercrime, rechtshandhaving en consumentenbescherming in virtuele werelden.

Rondom deze onderwerpen organiseerde ECP.NL in 2008 vier bijeenkomsten met de thema's 'ICT, Recht & Vertrouwen', 'Convergentie, creativiteit en copyright', 'Bescherming van privacy en (deel)identiteiten' en 'Consumentenbescherming bij elektronische handel'. Experts op het gebied van ICT en recht en belangstellenden gaven tijdens deze bijeenkomsten hun visie op de ontwikkelingen van het juridisch kader.

De bevindingen uit deze bijeenkomsten worden meegenomen in de ontwikkeling van een zogenaamde 'Roadmap'. Hierin worden de ambities, en de noodzakelijke stappen om deze ambities te realiseren, geformuleerd. Aan de hand van de Roadmap worden nieuwe projecten opgezet. In 2009 gaat onder andere het nieuwe project 'Privacy in perspectief' al van start. www.vertrouwen20.nl

PRIVACY IN PERSPECTIEF

N I E U W

Bij steeds meer ICT-toepassingen worden persoonsgegevens verwerkt. Denk bijvoorbeeld aan het elektronisch patiëntendossier, zoekmachines, OV-chipkaart en bonus- en klantenkaarten. Privacy staat bij dergelijke toepassingen vaak in de belangstelling.

Een eenduidige definitie van het begrip privacy is moeilijk tot niet te geven. Daarnaast zorgt de subjectieve beleving voor veel onwetendheid en misverstanden bij zowel consumenten als bedrijven. Omdat partijen veelal verschillen van uitgangspunten, definities en vooronderstellingen ontstaat er 'ruis' in discussies over de omgang met persoonsgegevens. Dit maakt het vervolgens weer moeilijk om tot overeenstemming te komen over mogelijke oplossingsrichtingen voor de omgang met persoonsgegevens.

Onduidelijkheid over de relevantie maakt niet alleen de discussie lastig, het brengt ook risico's met zich mee. Denk aan burgers die vanuit de overtuiging 'ik heb niets te verbergen' zich onvoldoende bewust zijn van de risico's van onzorgvuldige omgang met persoonsgegevens, of dat gegevens in een andere context gebruikt of geïnterpreteerd kunnen worden.

ECP.NL beoogt het privacybegrip inzichtelijker te maken en daardoor beter bespreekbaar. Dit zal zij concreet doen door in 2009 een 'privacymodel' te maken. Hierin wordt een overzicht gegeven van wanneer privacy in het geding is, welke risico's dit met zich meebrengt en hoe deze risico's beperkt kunnen worden.

In september meldde Minister Hirsch Ballin van Justitie in een brief aan de Tweede Kamer dat internet service providers de technische mogelijkheden tot het blokkeren en filteren van kinderpornografisch materiaal verder zullen uitbouwen en verfijnen. Dit vanuit de overtuiging dat het aanbod van kinderporno op deze manier effectiever geweerd kan worden dan op aanwijzing van de overheid.

Voorts zullen de ISP's, gezamenlijk met de overheid, werken aan de ontwikkeling van een platform voor de internationale uitwisseling van gegevens. En zij zullen ook een voorziening treffen voor het bijhouden en actualiseren van de zwarte lijst; werkzaamheden die nu door de overheid (KLPD) worden verricht.

Door het initiatief van de providers zullen politie en justitie zich meer kunnen concentreren op de opsporing

en vervolging van producenten en verspreiders van kinderporno. ECP.NL is gevraagd om in 2009 het overleg met bovenstaande partijen te begeleiden.

NOTICE + TAKEDOWN

Vaak is op internet niet duidelijk wie verantwoordelijk is voor illegale informatie. Daardoor blijven veel sites waar men melding van maakt 'in de lucht'. ECP.NL startte in 2007 de discussie met Internet Service Providers (ISP's) over een zogenaamde 'Notice and Take Down' procedure. ISP's en andere betrokken partijen gaven hierbij aan een systeem te willen waarbij ze op een eenduidige manier kunnen beoordelen welke content toelaatbaar is en welke niet. En ook wanneer deze ontoegankelijk kan worden gemaakt indien hiertoe wordt verzocht. Deze discussie heeft aan de wieg gestaan van de in oktober 2008 door staatssecretaris Heemskerk geïntroduceerde gedragingscode 'Notice and Take Down'. In deze gedragingscode zijn heldere afspraken gemaakt over hoe internetbedrijven omgaan met meldingen over illegale content. Internetgebruikers die illegale inhoud tegenkomen kunnen dit melden bij degene die de inhoud geplaatst heeft. Als dit niet mogelijk of duidelijk

is kan men bij de eerstvolgende in de keten terecht. Dat is bijvoorbeeld de beheerder van een discussieforum, het bedrijf dat de betreffende website 'host', de serviceprovider en/of uiteindelijk de politie.

De code is onder de vlag van de Nationale Infrastructuur Cybercrime (ministerie van Economische Zaken) door marktpartijen zoals KPN, XS4ALL, ISPConnect, Dutch Hosting Provider Association, NLKabel, Ziggo, UPC, CAIW, Zeelandnet en SIDN opgesteld. Ook ministeries, politie- en opsporingsdiensten en organisaties zoals Marktplaats/eBay en de stichting BREIN hebben meegewerkt aan de totstandkoming van de code. ECP.NL is bij het tot standkomen van deze code nauw betrokken geweest als adviserend orgaan. Ook in het komende jaar zal ECP.NL aandacht besteden aan zaken als Notice and Take Down.

RFID ETIKETTERING

Een veelgehoord bezwaar tegen RFID technologie is dat het onduidelijk is wanneer via RFID gegevens over personen worden verzameld. Dit komt voornamelijk omdat het uitleesmoment vaak niet te constateren valt (RFID is ónzichtbaar voor de consument). Daarom bestaat er behoefte bij de consument om te weten of er al dan niet RFID in een product zit verwerkt. Hoe kan deze noodzakelijke transparantie worden gewaarborgd? Een uniform etiketteringssysteem zou uitkomst kunnen bieden. Door middel van eenvoudige beeldmerken kan een consument in één oogopslag zien of een product of document al dan niet RFID bevat.

ECP.NL heeft in 2008 een verkennende studie uitgevoerd naar de mogelijkheden voor een dergelijk RFID-logo systeem. Is een logo wel de enige oplossing om RFID zichtbaar te maken? Wat is de beste manier om het logo te positioneren? Moet dit nationaal of internationaal worden geregeld? Hoe zit het met de handhaving? De studie geeft antwoord op deze en vele andere vragen. De verkenning zal begin 2009 naar de Tweede Kamer worden gestuurd en dient als basis voor verdere discussie. Nederland vervult hiermee wereldwijd een voortrekkersrol op het gebied van privacy en RFID.

44

SEMINARS BELEIDSONDERWERPEN

Om de ideeën en wensen van de diverse (markt)partijen in Nederland te gebruiken bij de uitvoer van de nationale ICT-Agenda organiseren ECP.NL door het jaar heen een aantal seminars. Tijdens deze bijeenkomsten vindt naast het verschaffen van informatie ook nadrukkelijk discussie plaats waardoor het ministerie van Economische Zaken de input krijgt die zij nodig heeft voor haar beleid en strategische agenda.

13 februari 2008 - Zelfregulering of wetgeving?

Daar draaide het om tijdens de 'Derde Kamer Discussie Zorgplicht'. De bijeenkomst moest duidelijkheid scheppen over de invulling van artikel 11.3 van de Telecommunicatiewet, dat aanbieders van openbare telecomnetwerken een zorgplicht oplegt voor een veilig gebruik van hun netwerk. Wat zijn de verantwoordelijkheden van de ISP's en wat moeten burgers, bedrijven en overheden zelf doen om de veiligheid op internet te vergroten? Naast staatssecretaris Heemskerk en OPTA waren ook het bedrijfsleven, ISP's, operators, software leveranciers en andere belanghebbenden vertegenwoordigd tijdens de discussie.

9 april 2008 - Hoe eReady zijn wij in Nederland?

Tijdens deze bijeenkomst werd de eReadiness Monitor overhandigd aan staatssecretaris Heemskerk. Uit deze Monitor blijkt dat Nederland is gestegen naar de 7^e positie op de wereldwijde ranglijst van internationale concurrentieposities op ICT-gebied. Deze jaarlijkse lijst wordt gepubliceerd door de Economist Intelligence Unit en IBM.

22 april 2008 - Nederland Open in Verbinding

De Nederlandse overheid gaat actief de toepassing van open standaarden en open source software stimuleren binnen de overheid met het actieplan 'Nederland Open in Verbinding' (NOiV). Naar aanleiding van het nieuwe actieplan is samen met het ministerie van Economische Zaken, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, programma Nederland Open in Verbinding het seminar 'Nederland Open in Verbinding' georganiseerd. Tijdens dit seminar werd de inhoud en reikwijdte van het actieplan beschreven en werd zowel beleidsmatige als praktische informatie over open standaarden en open source software verschaft.

27 november 2008 - Internet Governance Forum

Ter voorbereiding op het derde Internet Governance Forum in India is het Nationaal Internet Governance Forum georganiseerd. Doel van deze bijeenkomst was het verkrijgen van Nederlandse input voor het derde Forum waar speciaal de veiligheid en het internet-gebruik van jongeren één van de belangrijkste discussie-thema's is.

Ook in 2009 blijft ECP.NL belangrijke actuele thema's agenderen door bijeenkomsten te organiseren. Om de thematische bijeenkomsten extra kracht bij te zetten, de discussies te kunnen funderen op statistisch materiaal en de onderwerpen ook te kunnen agenderen in de media worden in 2009 een aantal kleinschalige onderzoeken uitgezet.

Jeroen Terstegge, CIPP

Corporate Privacy Officer, Philips International B.V.

Zou u in één zin kunnen zeggen wat privacy betekent?

Privacy is een subjectief begrip dat ook nog eens cultureel bepaald is. Iedereen verstaat er dus iets anders onder. Wij Nederlanders hebben het over de bescherming van onze persoonlijke levenssfeer. Bij Duitsers staat het recht op zelfbeschikking voorop. Voor Amerikanen heeft privacy vooral te maken met beveiliging van persoonsgegevens en eerlijk zakendoen. In sommige Aziatische culturen daarentegen hebben ze niet eens een woord voor privacy. Voor mij is privacy het opbouwen van een vertrouwensrelatie met iemand waarin respect voor diens keuzes rondom zijn of haar privé domein en de waardigheid van het individu centraal staan.

Hoe gaat u in het dagelijks leven bewust om met uw eigen privacy?

Om te beginnen zie ik overal de beveiligingscamera's hangen. Ook denk ik drie keer na alvorens informatie over mezelf weg te geven. Het gaat namelijk niet zozeer om de vraag of je iets te verbergen hebt, maar om datgene wat je te verdedigen hebt, namelijk je identiteit, reputatie en persoonlijke veiligheid. Informatie beïnvloedt de manier hoe anderen over je denken. Ook identiteitsdiefstal is een toenemend probleem. Een gezonde dosis achterdocht ten aanzien van anderen die gegevens over jou verzamelen is dus nuttig. Daarom let ik op de mogelijke risico's alvorens informatie met anderen te delen. Kan ik die website, die link, die persoon of dat bedrijf vertrouwen? Daarnaast neem ik preventieve maatregelen. Ik scan bijvoorbeeld geregeld mijn computer op spyware en ook thuis heb ik een shredder voor mijn vertrouwelijke papieren.

Stelling: Met de toenemende digitalisering van dagelijkse handelingen en de bevoegdheid van opsporingsdiensten om dit te monitoren wordt Big Brother een steeds reëler beeld.

We zullen steeds vaker te maken gaan krijgen met zijn Little Sisters. We laten dagelijks honderden digitale voetstappen achter bij allerlei organisaties, voor volstrekt legitieme doeleinden overigens. Het wordt steeds makkelijker om al die gegevens aan elkaar te koppelen en daaruit nieuwe informatie te halen. Maar het gevaar dreigt dat mensen in hokjes (profielen) worden geplaatst en op basis van hun groepskenmerken worden behandeld. De nuance doet er niet meer toe. Zolang je daar als burger of consument voordeel bij hebt, zal je dat niet direct als een groot probleem ervaren. Echter, de keerzijde van al die profilering kan zijn dat je op basis van je profiel wordt gediscrimineerd of uitgesloten van diensten of aanbiedingen, of dat je ergens van wordt verdacht. Jij moet dan maar aantonen dat de werkelijkheid anders is. Dat is echter een fundamentele verandering in de wijze waarop wij in onze rechtsstaat met elkaar omgaan. Als informatie geen context meer heeft, is het ook moeilijker om de juistheid en de relevantie van informatie te beoordelen. Overheden, bedrijven en organisaties moeten zich hiervan bewust zijn en daarom selectief zijn bij het verzamelen en delen van gegevens.

Privacy is een veelomvattend begrip. Wat zou het speerpunt van overheidsbeleid ten aanzien van bescherming van privacy moeten zijn?

In de informatiesamenleving van de 21^e eeuw is het cruciaal dat we ons voortdurend bewust zijn van de privacyrisico's van die samenleving. Privacy is een faciliterend grondrecht, dat bijdraagt aan de bescherming van andere fundamentele waarden, zoals non-discriminatie, vrijheid van levensovertuiging en meningsuiting, persoonlijke veiligheid en de ontplooiing van het individu. Omdat privacy zo breed is, zie je dat het moeilijk is om algemene regels te stellen. Ook is de informatiesamenleving dermate complex geworden dat ik denk dat preventief compliance toezicht á la de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP) zijn langste

tijd heeft gehad. Je ziet bijvoorbeeld dat het moeilijker wordt om de formaliteiten van de WBP toe te passen op allerlei nieuwe technologieën. Natuurlijk moeten we optreden als het ergens faliekant fout is gegaan. Maar ik denk dat we vooral moeten zorgen dat privacyinbreuken zoveel mogelijk worden voorkomen, bijvoorbeeld door het 'privacy by design' principe verder te stimuleren. Producten en organisatorische processen zouden mede op hun privacyrisico's kunnen worden beoordeeld en onderzoek naar privacybeschermende technologie zou kunnen worden gestimuleerd en het gebruik ervan bevorderd. Ook bewustwording en preventie zijn belangrijk. Technologie wordt namelijk voor steeds meer mensen een black box en de privacyconsequenties van hun interactie met nieuwe technologieën steeds minder zichtbaar.

Hoe staat het over 20 jaar met onze privacy?

We staan denk ik op een keerpunt. We moeten fundamenteel nadenken over hoe we onze privacy willen beschermen in een informatiesamenleving waarin informatie ubiquitous is en waarin wij overal digitale voetstappen achterlaten. Ik denk dat we het beleid moeten toespitsen op de verschillende beschermingswaardige belangen bij privacy en dataprotectie: autonomie en empowerment van het individu, zorgvuldig gegevensgebruik en gegevensbeveiliging. Onder welke voorwaarden komt een privacyrelevante relatie tussen het individu en een organisatie tot stand? Wie bepaalt dat? Het gaat bij het eerste privacybelang dus om het fundamentele recht op zelfbeschikking. Het belang van zorgvuldig gegevensgebruik heeft vooral te maken met de vormgeving van die (privacy)relatie. Het beleid zou daarbij gericht moeten zijn op het beschermen van de gelijkwaardigheid tussen partijen en het voorkomen van schade of nadeel. Omdat de belangen per type gegevens zo verschillen, zouden sectorale regelgeving en zelfregulering hier een rol kunnen spelen. Maar op dit punt is denk ik ook een belangrijke rol weggelegd voor privacybeschermende technieken. Bij het belang van gegevensbeveiliging ten slotte staat de inherente vertrouwensband tussen het individu en de organisatie centraal. Mensen mogen ervan uitgaan dat hun gegevens goed beschermd worden. Ik zie hier een rol weggelegd voor het strafrecht en het leerstuk van de onrechtmatige daad omdat gegevensbeveiliging, anders dan thans in de WBP het geval is, in mijn ogen een verplichting van iedereen zou moeten zijn.

Wat vindt u dat ECP.NL op het gebied van privacy kan betekenen?

De vraag is hoe wij in Nederland de bescherming van onze privacy in de informatiesamenleving vorm willen geven. Daarbij moeten we ook aandacht hebben voor de diversiteit van de gebruikers. Hoe gaan wij er bijvoorbeeld voor zorgen dat ook de privacy van kwetsbare groepen zoals kinderen, ouderen en gehandicapten die deelnemen aan de informatiesamenleving gewaarborgd is? Als we praten over empowerment, zoals opt-in of opt-out, dringt zich onmiddellijk de vraag op hoe we dit vorm moeten geven voor kwetsbare groepen. ECP.NL kan alle stakeholders bij zo'n debat betrekken.

Voorlichting 2008.

Voorlichting 2008

ECP.NL zet verschillende media in om haar achterban en andere belangstellenden te informeren over haar werkzaamheden, resultaten te presenteren, actuele thema's te agenderen en aandacht te vragen voor belangrijke onderwerpen.

In dit hoofdstuk een greep uit de voorlichting van ECP.NL in 2008.

PERS

ECP.NL is het afgelopen jaar omtrent verschillende thema's in het nieuws geweest. Daarnaast werd zij ook door landelijke en branchespecifieke pers benaderd voor

het leveren van informatie, het geven van interviews en om de juiste experts op verschillende gebieden met elkaar in contact brengen.

WEBSITES

Naast www.ecp.nl beheert ECP.NL diverse andere sites gerelateerd aan verschillende projecten:

www.digibewust.nl
www.digibarmeter.nl
www.sysadmindag.nl
www.gebouw13.nl

www.watchyourspace.nl
www.weetwatzegamen.nl
www.ipv6-taskforce.nl
www.xbri-nederland.nl

www.openmobielinternet.com
www.vertrouwen20.nl

NIEUWSBRIEVEN

Tweewekelijks geeft ECP.NL digitaal de Nieuwsbrief voor eNederland uit. In deze nieuwsbrief staan actualiteiten en informatie over lopende ECP.NL projecten. Daarnaast worden congressen en seminars aangekondigd. De e-mailniewsbrief kent ruim 5.000 abonnees. Om de vier weken verschijnt ook een Engelstalige versie van deze

digitale nieuwsbrief. ECP.NL geeft ook fysieke nieuwsbrieven uit die naast concrete resultaten een duidelijk overzicht bieden van de stand van zaken rondom de lopende ECP.NL projecten.

PUBLICATIES

In 2008 zijn de volgende publicaties verschenen:

- Ambient Intelligence, persoonsgegevens en consumentenbescherming.
- Gaming: meer dan een spelletje.
- Jaarboek ICT en Samenleving 'Omzien naar de toekomst'.

‘Omzien naar de toekomst’

ECP.NL, TNO en EPN presenteerden de nieuwe editie van het Jaarboek ICT en Samenleving 2008 op 20 november 2008 tijdens eNederland 2008. In deze zesde editie van het Jaarboek met de titel ‘Omzien naar de toekomst’ geven prominente auteurs en opinieleiders een kritische reflectie op wat ICT de samenleving heeft gebracht en nog gaat brengen. Deze reflectie is volgens de auteurs juist nu noodzakelijk omdat ICT verweven is geraakt met vele facetten van onze huidige samenleving. Deze editie van het Jaarboek ICT en Samenleving is een initiatief van ECP.NL, TNO, en EPN en verschijnt bij Media Update Vakpublicaties.

EVENEMENTEN 2008

ECP.NL organiseert het hele jaar door evenementen. Vanuit de diverse projecten worden themaseminars georganiseerd om verschillende partijen te informeren maar ook om inbreng te verkrijgen vanuit deze partijen.

Daarnaast organiseert ECP.NL diverse bijeenkomsten speciaal voor haar deelnemers. Tijdens deze deelnemersbijeenkomsten wordt stil gestaan bij de stand van zaken in de informatiemaatschappij, vertellen inspirerende

sprekers over actuele thema's en hebben de aanwezigen de mogelijkheid hun visie te geven tijdens de discussie.

Dit jaar vond tevens een serie seminars beleidsonderwerpen plaats waarbij de wensen en ideeën van marktpartijen werden geconsulteerd op diverse ict-beleids-onderwerpen. Ten slotte dit jaar het vernieuwde congres van ECP.NL, eNederland 2008!

Evenementen 2008

11 februari	Het Nationaal Gaming Debat
12 februari	Safer Internet Day
13 februari	Derde Kamer Discussie Zorgplicht
26 maart	Bijeenkomst ENUM Live!
9 april	Seminar Hoe eReady zijn wij in Nederland?
15 april	Deelnemersbijeenkomst 10 jaar ECP.NL
22 april	Seminar Nederland Open in Verbinding
27 mei	Bijeenkomst ICT, Recht & Vertrouwen
10 juni	The European e-Identity Conference 2008 (middag track)
17 juni	Deelnemersbijeenkomst Digibewustzijn in een gemedialiseerde samenleving
9 september	Deelnemersbijeenkomst Innovatie & Inspiratie (IBM Innovation Week)
9 oktober	Seminar Convergentie, Creativiteit en Copyright
23 oktober	Seminar Bescherming van privacy en (deel)identiteiten
23 oktober	Workshop Cyberpesten
30 oktober	ICT in Business Breakfast in samenwerking met Nyenrode Business Universiteit
30 oktober	Seminar Consumentenbescherming bij elektronische handel
20 november	eNederland 2008
27 november	Nationaal Internet Governance Forum
17 december	Eindejaar Sociëteit

experience the digitalized world

Over: eFactureren, identity management, ethiek, zorg op afstand, duurzaamheid, mobiliteit en social networking, e-Business en e-Overheid

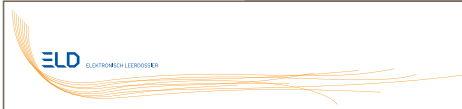
Meer dan 70 sprekers!

20 sessies!

Innovaties, visies
en ideeën

Met dank aan alle sponsors: SIDN, IBM, Newtel Essence, Ogone, Brain Academy, Accessibility, DigiNotar, Accounting Plaza, Axendo, GS1 Nederland, Slim geregeld, goed verbonden.

Dit jaarverslag is een uitgave van ECP.NL.

Samenstelling en redactie:

Joyce Martina-Roel (eindredactie)

Sophie Veraart

Ontwerp omslag en binnenwerk:

Bart van Heiningen

Grafisch Buro van Erkelens

Druk:

Drukkerij De Zuid, Katwijk

Foto's:

John Thuring

Paul Ridderhof

ECP.NL

Contactgegevens:

ECP.NL, Platform voor eNederland

Overgoo 11

Postbus 2260 AG Leidschendam

Tel.: (070) 419 03 09

Fax: (070) 419 06 50

E-mail: info@ecp.nl

Website: www.ecp.nl

© ECP.NL 2008

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorgaande schriftelijke toestemming van de maker.

Alhoewel de auteur en uitgever uiterste zorgvuldigheid betracht hebben bij het samenstellen van deze uitgave aanvaarden zij geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook, die het directe of indirecte gevolg is van handelingen en/of beslissingen die (mede) gebaseerd zijn op de in deze uitgave vervatte informatie.

ECP.NL

Platform voor eNederland

Overgoo 11

Postbus 262

2260 AG Leidschendam

T (070) 419 03 09

F (070) 419 06 50

E info@ecp.nl

W www.ecp.nl